

ધોરણ : 7

સામાજિક વિજ્ઞાન

પાઠ - 2

દિલ્હી સર્વત્રાંત

સ્વાધ્યાય

પ્રશ્ન : 1 નીચે આપેલા વિકલ્પમાંથી સાચો વિકલ્પ શોધીને સાચો
ઉત્તર લખો.

(1) દિલ્લી સર્વાનતના 'યહેલગાન' (ચારગાન)ની સ્થાપના કોણે
કરી હતી ?

- (A) રાજ્યા સુલતાના
- (B) કુતુબુદ્ડીન ઐબક
- (C) બલ્લન
- (D) ઇલ્ટુત્ભિશ

(2) દિલ્લી સલ્તનતનાં પ્રથમ મહિલા શાસક કોણ હતા ?

(A) રાજયા સુલતાના

(B) નૂરજહાં

(C) અજુમંદબાનુ

(D) મહેરુનીશા

(3) દિલ્લીના કયા શાસકની યોજના 'તરંગી યોજના' તરીકે
ઓળખાય છે ?

- (A) ઇસ્તુતિમિશ
- (B) કુતુબુદ્દીન ઐબક
- (C) મુહમ્મદ તુગલક**
- (D) ફિરોજશાહ તુગલક

(4) વિજયનગર સામ્રાજ્યની સ્થાપના કોણે કરી હતી ?

(A) અહમદશાહ

(B) હરિહરરાય અને બુક્કારાય

(C) કૃષ્ણાદેવરાય

(D) ઝફરખાન

પ્રશ્ન : 2 ખાલી જગ્યા પૂરો.

- (1) ફાઇ દિનકા ઝેંપડા અજમેર શહેરમાં
આવેલ છે.
- (2) દિલ્લી સલ્તનતની શાસન-વ્યવસ્થાના
કેન્દ્રમાં સુલતાન હતો.

(3) દિલ્હી સલ્તનતનો અંતિમ શાસક

ઇબ્રાહિમ લોઈ હતો.

(4) સીરી નગર અલાઉદ્ડીન ખલજુ એ વસાવ્યું

હતું.

પ્રશ્ન : 3 નીચેના પ્રશ્નોના એક-બે શબ્દમાં ઉત્તર લખો.

(1) કુતુખમિનાર ક્યાં આવેલ છે ?

✓ કુતુખમિનાર દિલ્લીમાં આવેલ છે.

(2) પાણીપતનનું પ્રથમ યુદ્ધ કોણી વચ્ચે થયું હતું ?

✓ પાણીપતનનું પ્રથમ યુદ્ધ ઈબ્રાહીમ લોઈ અને બાબર વચ્ચે થયું હતું.

(3) અલાઈ દરવાજાનું નિર્માણ કોના સમયમાં થયું ?

✓ અલાઈ દરવાજાનું નિર્માણ અલાઉદીન ખલજુના સમયમાં થયું.

(4) બહુમની રાજ્યની સ્થાપના કોણે કરી હતી ?

✓ બહુમની રાજ્યની સ્થાપના અફરખાને કરી હતી.

પ્રશ્ન : 4 નીચેના પ્રશ્નોના ટૂંકમાં ઉત્તર લખો.

(1) તુગલક સમયગાળા દરમિયાન દિલ્લીની આસપાસ
કયાં-કયાં શહેરો વસાવવામાં આવ્યાં ?

✓ તુગલકવંશના શાસનના સમયગાળા દરમિયાન દિલ્લીની
આસપાસ તુગલકબાદ, ફિરોઝબાદ, હિસ્સાર, જૈનપુર,
ફિરોજપુર, ઇતેહાબાદ વગેરે શહેરો (નગરો) વસાવવામાં
આવ્યાં.

(2) સલ્તનત સમયનાં સ્થાપત્યોનું વર્ણન કરો.

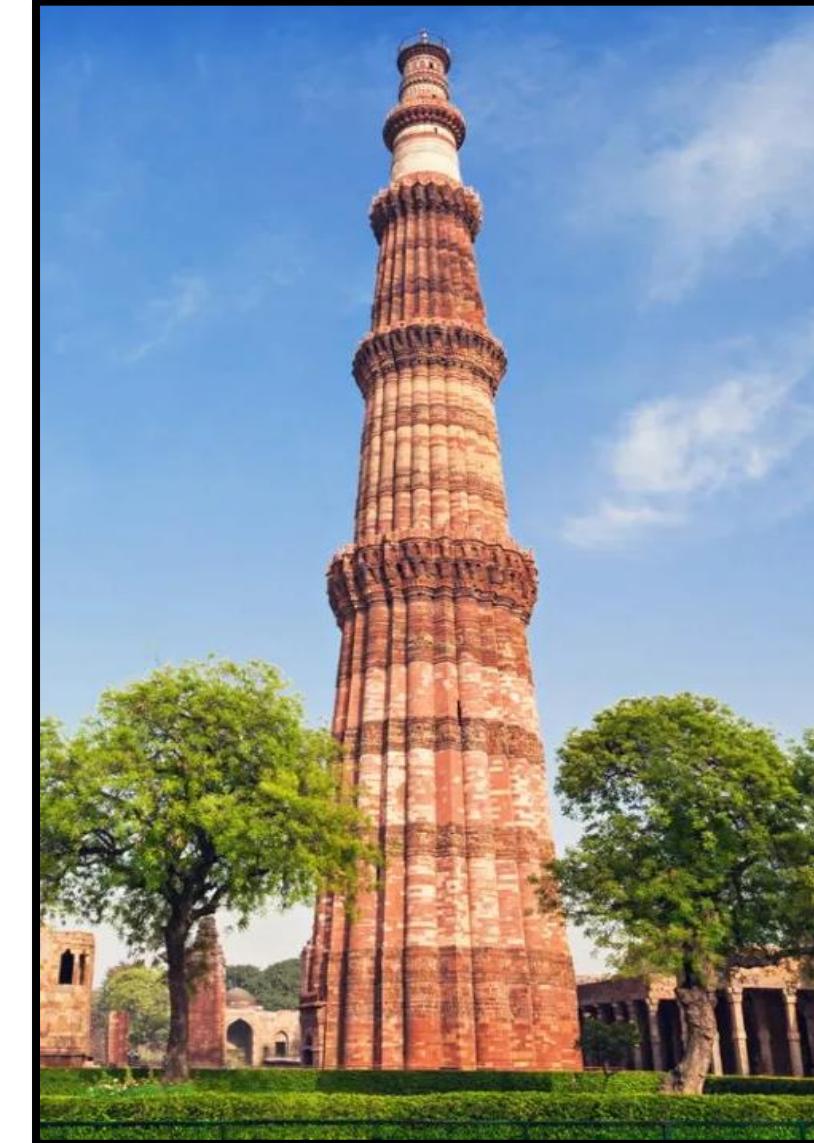
✓ સલ્તનત સમયનાં સ્થાપત્યો નીચે પ્રમાણે છે :

✓ (1) સુલતાન કુતુબુદીન એબકે દિલ્લીમાં કુવત-ઉલ-ઇસ્લામ
નામની માર્ઝિદ બંધાવી હતી.

(2) તેણે દિલ્લીમાં મશ્હૂર

કુતુબમિનાર નામના મિનારાના
બાંધકામની શરૂઆત કરી હતી.

તેના સમયમાં આ મિનારાનો એક ૪
માણ બાંધી શકાયો હતો. કુતુબુદ્દીનના
અવસાન પછી તેના જમાઈ
ઇલ્લતુત્મિશે કટુબમિનારનું બાંધકામ
પૂર્ણ કરાવ્યું હતું.

✓ (3) કુતબુદ્ધીન એવકે અજમેરમાં “ફાઈ દિનકા ઝોપડા” નામની મસ્જિદ બંધાવી હતી.

✓ (4) સુલતાન ઇલ્ટુત્ભિશના સમયમાં હોજ - એ - શર્મી, શર્મી ઇદગાહ અને જુમા મસ્જિદ નામનાં સ્થાપત્યો બંધાવ્યાં હતાં.

✓ (5) અલાઉદ્દીન ખલજુએ અલાઈ દરવાજો, સીરી કિલ્લો, સીરી નગર અને હોજ - એ - ખાસ નામનાં સ્થાપત્યો બંધાવ્યાં હતાં.

- ✓(6) તુગલકવંશના શાસન દરમિયાન તુગલકાબાદ, ફિરોઝાબાદ,
હિસ્સાર, જૈનપુર, ફિરોજપુર, ઇતેહાબાદ વગેરે નગરો
વસાવવામાં આવ્યાં હતાં.
- ✓(7) સૈયદવંશ અને લોઈ વંશ દરમિયાન બંદખાનનો ગુંબજ, બડા
ગુંબજ, મોઠ કી મસ્જિદ, શિહાબુદ્દીનનો મકબરો વગેરે સ્થાપત્યોનું
નિર્માણ થયું હતું.

✓ આમ, સલ્તનતના શાસન દરમિયાન દિલ્લીમાં અનેક કિલ્લાઓ, મસ્જિદો, તળાવો, મહેલો, સ્નાનાગરો, મકબરાઓ, પુલો, સરાઈઓ, બગીચાઓનું નિર્માણ થયું હતું.

(3) કૃષ્ણાદેવરાય વિશે ટ્રંકમાં માહિતી આપો.

✓ કૃષ્ણાદેવરાય તુલવવંશનો તેમજ વિજયનગર
સામ્રાજ્યનો સર્વશ્રેષ્ઠ શાસક હતો. તે એ
સમયના ભારતનો એક મહાન અને
શક્તિશાળી શાસક હતો. તેણે શાસન
દરમિયાન અનેક વિજયો મેળવ્યા હતા. તેણે
રાજ્યના વહીવટીતંત્રને સંગીન બનાવ્યું હતું.

✓ તણે સિંચાઈ માટે રાજ્યમાં તળાવો અને નહેરો ખોદાવી એતીવાડીને સમૃદ્ધ બનાવી હતી. તણે રાજ્યમાંથી કેટલાક અયોગ્ય કરવેરા નાખૂદ કરી પ્રજાનો પ્રેમ મેળવ્યો હતો. તણે વિજયનગરની પાસે નાગલપુર નામનું નવું નગર વસાવ્યું હતું.

✓ તણે એ નગરને અનેક પ્રકારની ઇમારતો અને ભવ્ય મંદિરોથી શણગાર્યું હતું. કૃષ્ણાદેવરાય પોતે વિદ્ધાન હતો. તે સાહિત્ય અને વિદ્યાનો ઉપાસક હતો. તે તેલુગુ અને સંસ્કૃત ભાષાનો લેખક હતો. તણે “આમુક્તમાલ્યદા” નામનો ગ્રંથ લખ્યો હતો. તણે અનેક કવિઓને રાજ્યાશ્રય આપ્યો હતો. કૃષ્ણાદેવરાયે રાજ બોજની જેમ સાહિત્ય અને કલાને ઉત્તેજન આપ્યું હતું. તેથી તે “આંધ્રના બોજ” તરીકે જણીતા બન્યા હતા.

THANKS

FOR WATCHING